

Activitatea Bancara – Context, Reglementare si Adaptabilitate

Onorata audienta,

Voi prezenta in cele ce urmeaza anumite evaluari – pe care le fac cu titlu personal - ale activitatii bancare comerciale in perioada de criza, dar si anumite perspective ce le intrevad in perioada viitoare in sectorul bancar. Am facut o scurta incursiune in trecutul activitatii noastre, deoarece cred ca o evaluare onesta a ultimilor 6-7 ani ne va ajuta sa vedem si unele greseli aparute in exercitarea profesiei noastre pentru a culege bune invataminte pentru viitor.

Prezentarea mea se structureaza pe cateva capitole, dupa cum urmeaza:

1. Impactul crizei economico- financiare asupra activitatii bancare

Inceputa in anul 2008, criza, declansata si in Romania, a cuprins rapid toate sectoarele economiei , inclusiv sistemul financiar- bancar, ce cunoscuse o dezvoltare fara precedent in istoria post-decembrista a tarii noastre. Caderea sectorului imobiliar si a proprietatilor imobiliare a atras o depreciere accelerata a valorii acestora, multe dintre ele stand la baza sistemului de garantii la creditele bancare. Investitiile au stagnat, apoi s-au redus substantial, atat in sectorul privat, cat si in sectorul particular.

Criza a continuat si in alte sectoare economice, mai ales in cele dominate de prezenta IMM-urilor, care au sucombat una dupa alta. Creditele bancare s-au redus semnificativ, iar erodarea calitatii acestora a demarat cu repeziciune, punand presiune pe volumul provizioanelor si implicit pe rezultatele financiare ale institutiilor de credit. De teama reducerii abrupte a finantarilor externe autoritatile de supraveghere au lansat, in martie 2009, prima initiativa, la Viena, prin care bancile straine cu prezenta in Romania au garantat continuarea sustinerii financiare a subsidiarelor. Acest acord a fost prelungit si in 2010 si, cu unele mici amendamente, a asigurat o stabilitate a resurselor valutare existente in creditarea economiei romanesti. In urmatorii ani s-a renuntat la acest acord, deoarece resursele externe nu mai puteau asigura o valorificare corespunzatoare in Romania, iar creditarea scazuse in mod dramatic.

In acelasi timp, pe plan guvernamental a fost incheiat Acordul de Finantare cu FMI, Comisia Europeana si Banca Mondiala in valoare de 20 miliarde Euro, acord ce a asigurat mentinerea stabilitatii financiare a tarii in anii de criza.

Facem cuvenita mentiune ca bancile romanesti nu au solicitat niciun fel de sprijin de la Statul Roman, ci nevoile suplimentare de fonduri proprii, pentru a se mentine in limitele reglementare de lichiditate si solvabilitate, au fost asigurate integral de catre actionarii acestora. Pe de alta parte, nicio banca nu a intrat in insolventa sau in faliment, toate obligatiile lor fata de clienti fiind onorate la timp.

Criza prelungita, de-a lungul a peste 5 ani, a dus la falimentul multor agenti economici sau la intrarea lor in insolventa, de ordinul a zeci de mii anual, conducand la scaderea drastica a surselor de venit ale bancilor si la diminuarea brutala a rentabilitatii activitatii bancare.

Creste exigenta in acordarea unor noi credite, se inaspresc analizele de risc si volumul activitatii de creditare scade dramatic. Resursele de creditare devin mai rare si mai scumpe, restrictionand astfel accesul firmelor la finantare. Populatia debitoare

inregistreaza o diminuare drastica a veniturilor, ca efect al taierilor de salarii si disparitiei multor locuri de munca si, pe fondul indatorarii din anii de boom, intervine incapacitatea de plata a multor clienti pentru creditelor scadente si, in final, inregistrarea unui volum important de credite neperformante. Creditul de consum se prabuseste, iar creditele imobiliare noi sunt prezente mai ales in cadrul programului ‘‘ Prima Casa ‘‘, cu garantie de stat.

Asa cum se preciza recent de catre conducerea BNR, pierderile cumulate ale sectorului bancar romanesc, de la inceputul crizei si pana la finele anului 2014, au insumat cca. 8 miliarde lei.

2. Noul cadru reglementar in activitatea bancara

Severitatea si durata acestei crize, prezenta practic in toata lumea, a determinat autoritatile de reglementare sa elaboreze un nou cadru legislativ, cunoscut sub numele de ‘‘ Reglementarile Basel III ‘‘, care a intrat in vigoare in anul 2014. Amintesc aici ;

- Directiva nr.2013/36/UE a Parlamentului European si a Consiliului din 26.06.2013 ;
- Regulamentul nr. 575/2013 al Parlamentului European si al Consiliului din 26.06.2013.

Aceste reglementari europene au fost completate prin Ordonanta de Urgenta nr. 113/ 2013 si Regulamentul BNR nr. 5/ 2013.

Pe fond, aceste acte normative prevad :

- Consolidarea capitalurilor proprii ale institutiilor de credit si asigurarea rentabilitatii activitatii bancare ;
- Masurarea mai riguroasa a riscurilor in toate sferile de activitate ale institutiilor de credit si acoperirea corespunzatoare cu provizioane a riscurilor asumate ;
- Cresterea responsabilitatii personalului bancar pe toate palierele de competenta, astfel incat , activitatea bancara sa fie una prudenta si sanatoasa.

In exercitarea atributiilor sale de reglementare si supraveghere, Banca Nationala a intreprins actiuni ferme in sensul acoperirii cu provizioane a tuturor riscurilor identificate de banci, reevaluarea periodica a activelor aduse in garantie si completarea, dupa caz, a necesarului de fonduri proprii pentru mentinerea indicatorului de solvabilitate in limitele reglementare. In plus, a fost demarata actiunea de verificare a calitatii activelor bancare, potrivit normelor europene in materie.

Toate aceste masuri au pus presiune pe rezultatele financiare ale bancilor dar, in acelasi timp, au condus si la o necesara curatire a bilanturilor de activele neperformante si deschiderea drumului pentru reluarea creditarii in conditii mai bune.

Am evocat, pe scurt , aceste noi realitati pentru a sublinia si cu acest prilej ca activitatea bancara devine din ce in ce mai reglementata, acest fapt reducand, in mod obiectiv, profitabilitatea bancilor, dar, in acelasi timp se pun bazele evitarii unor crize similare in viitor si a situatiilor cand unele state au fost nevoite sa preia la datoria publica neperformanta unor banci si sa asigure evitarea unui risc major in sistemul financiar-bancar.

Totodata, devine din ce in ce mai clar ca actionarii, conducerea bancilor , responsabilii comerciali, de risc si financiari au atributii sporite in asigurarea unei activitati bancare prudente si sanatoase.

3. Restructurarea activitatii bancare; solutii adoptate pentru depasirea crizei

In primii 2-3 ani ai crizei, bancile au adoptat masuri necesare de restructurare a multor credite care, inregistrau deja restante serioase, desi activitatea economica a clientilor continua, insa la un nivel mai scazut. Aceste ample operatiuni au insemnat: prelungirea duratelor de rambursare, diminuarea dobanzilor active, reducerea - uneori - a volumului creditelor de rambursat etc. Au fost destule cazuri cand, chiar si dupa restructurare, unele companii n-au rezistat crizei si au intrat in insolventa sau chiar in faliment. Executarea silita a garantiilor a fost de cele mai multe ori in conditii de cerere scazuta si de preturi cu mult diminuate, diferentele de valoare sporind pierderile bancilor.

In cazul creditelor de consum, in general fara garantii, bancile au vandut anumite pachete de credite neperformante unor societati de recuperare specializate, continuandu-se curatirea bilanturilor.

Realizand faptul ca aceasta criza este una de lunga durata, bancile au procedat la restructurarea propriei activitati, reducand numarul de personal si de unitati, cu precadere cele de mai mult timp nerentabile si fara perspectiva de redresare, dar si la reducerea unor cheltuieli generale de functionare.

In acest scop au fost revizuite fluxurile bancare si s-au automatizat si dematerializat foarte multe operatiuni fara numerar (viramente), s-au concentrat activitatile de back-office in centre zonale, asigurand o mai mare productivitate si o reducere semnificativa de costuri.

In cei 6 ani de la debutul crizei, numarul unitatilor bancare a scazut de la cca. 6.500 la cca. 5.300 (cu cca. 18%), iar numarul de salariati din banci a scazut de la cca. 66.000 la cca. 58.000 (cu 10%).

In cadrul acestor ample actiuni de adaptare la noul context bancile au continuat sa investeasca in produse noi, in IT&C, in pregatirea personalului pentru a face fata noilor provocari.

In activitatea de restructurare si recuperare a creditelor neperformante, ne-am izbit si de un cadru legislativ greoi si ineficient, de cele mai multe ori gradul de recuperare in aceste cazuri fiind extrem de redus. Speram ca aplicarea noului cadru normativ privind insolventa persoanelor juridice sa se dovedeasca mai echilibrat in raporturile dintre debitori si creditori.

4. Activitatea bancara in contextul macrostabilizarii si reluarii cresterii economice

Asigurarea unor echilibre macroeconomice in ultimii 2 ani a condus si la o reluare, este drept mai timida, a activitatii bancare. Productia de credite noi a crescut, insa **per sold**, activitatea de creditare a continuat sa se situeze in teritoriul negativ, datorita cresterii volumului neperformantelor din sistem si a actiunilor de curatire a bilanturilor institutiilor de credit. Diminuarea pe toate palierele a dobanzilor bancare a condus, apoi, la revigorarea creditului in lei scazand ponderea creditelor in valuta, in conditiile unor dobanzi nominale comparabile.

S-a procedat, pe de alta parte la promovarea unor noi produse si servicii bancare mai performante si cu costuri atractive pentru clientela. Din ce in ce mai mult

anumite produse bancare sunt digitalizate, permit clientilor o mare flexibilitate si economie de timp, dar si o mai buna gestionare a resurselor proprii. Accelerarea absorbtiei fondurilor europene a fost posibila si pe calea cofinantarii bancare prin produse de creditare accesibile si la dobanzi din ce in ce mai reduse, avand in vedere si reducerea generala a dobanzilor, atat in lei, cat si in valuta.

Apar din ce in ce mai multe oportunitati in finantarea sectorului agricol performant si a exportului, dar si a unor noi mici intreprinderi cu potential in piata. In ultimul timp noi constatam si o reluare treptata a activitatii in domeniul imobiliar si a creditului de consum. Toate aceste premise mai favorabile de acum ne fac mai optimisti in ce priveste reluarea creditarii, sper, pe o scara ceva mai larga.

Pentru prima data avem datele agregate pe anul 2014 in ce priveste productia de credite noi: ele s-au ridicat la 50 mld. lei (23% fata de soldul de la inceputul anului), insa datorita rambursarilor si operatiunilor de curatare a bilanturilor efectuata masiv in 2014, soldul total al creditelor bancare neguvernamentale a scazut de la 218 mld. lei la 212 mld. lei, deci cu 2,8 %. Tot in acest an creditele acordate in lei au crescut cu 8 % iar creditele in valuta au scazut cu 11,5 %, ca efect al ieftinirii sensibile a creditelor in lei fata de anii precedenti, dar si a efectelor programului ‘ Prima casa ‘ acordate in 2014 doar in lei. De altfel, creditele acordate in cadrul acestui program in decursul celor 5 ani a ajuns la cca. 20 mld. lei.

Evolutia costurilor totale de creditare DAE a ajuns astazi la cca. 4 % pentru unele credite imobiliare si la cca. 10 % in cazul creditelor de consum.

Toate aceste evolutii ne arata, in opinia mea, ca sansele cresterii **per sold** a activitatii de creditare sunt cu mult mai mari decat in anii precedenti.

5. Creditarea, intre rigoare si flexibilitate

Aminteam la inceput de inasprirea reglementarilor in activitatea bancara, de responsabilizarea mai accentuata a bancilor in evaluarea riscurilor in creditare si asigurarea unei creditari prudentiale si sanatoase. Nu este un secret pentru nimeni ca filtrele de analiza a documentatiilor de credit s-au indesit, ca decizia de creditare se ia cu mult mai multa atentie si responsabilitate si in cazul activitatii economice, decizia de acordare a creditelor se bazeaza in totalitate pe fezabilitatea afacerii, pe soliditatea proiectelor de investitii, pe capacitatea dovedita a managementului si actionariatului acestor companii de a sustine temeinic propriile afaceri. In buna masura, nici pentru clienti creditarea nu mai reprezinta o problema deosebita de cost, ci de soliditatea dosarului de credit. Garantiile sunt in continuare importante, insa au un rol secundar in decizia de acordare a creditelor bancare.

Bancile si-au consolidat si pregatit profesional noi generatii de consilieri de clientela si analisti bancari si de risc, in stare sa cunoasca bine produsele si serviciile bancare si sa furnizeze dosare de calitate decidentilor in materie de creditare. Se asigura intelegerea mai buna a nevoilor clientilor, se ofera o consiliere de calitate acestora in gestionarea propriilor afaceri, dar si a montajului financiar cel mai potrivit pentru fiecare caz in parte.

Intarirea si cresterea calitatii analizelor de risc dau soliditate unei decizii de creditare si conving de cele mai multe ori clientul ca o activitate solida are parte intotdeauna de un tratament bancar pe masura.

6. Intermedierea bancara: prezent si perspective

In anii anteriori crizei, intermedierea bancara a avut o evolutie spectaculoasa, gama produselor si serviciilor bancare fiind oferita unor segmente din ce in ce mai largi de clienti, indeosebi in randul populatiei. Sansa accesului la credit, in conditiile cresterii constante a veniturilor, a atras multe persoane fizice la ghiseele bancilor. Nu negam faptul ca in acea perioada s-au facut si excese si s-au comis erori de strategie bancara. Analizele de risc au fost in multe cazuri superficiale sau, poate chiar inexistente. Toate acestea s-au platit scump in anii crizei, asa cum evocam mai sus. Insa criza si-a spus, la randul ei cuvantul si a contribuit din plin la reducerea drastica a activitatii de intermediere, inregistrand asa-numita *dezintermediere financiara*. Acest fapt s-a produs in mai toate statele, chiar si in cele puternic bancarizate. Fondurile disponibile si-au cautat alte plasamente cu randamente mai bune si mai sigure, iar lipsa unei cereri eligibile de credite si-a spus cuvantul in ultimii ani.

In mai multe randuri Banca Nationala a prezentat cifre privind evolutia creditului neguvernamental si a oferit explicatii pe masura. Doresc sa insist insa asupra unor intrebari ce, sunt convins, se pun frecvent. Care vor fi limitele dezintermedierii ? Cand si cum se va relua trendul crescator al intermediarii ?

In opinia mea, criza a maturat si o buna parte a neperformantei bancare in zona intermediarii, creata in conditiile abundentei de resurse, inclusiv de la bancile mama, si a relaxarii nepermise a controlului riscurilor bancare. Asa ca, aceasta parte este inlaturata si se poate recrea o baza sanatoasa pentru viitor.

Nu omitem, fara indoiala, efectele miezului crizei economice cu efecte directe in neperformanta unor credite si stergerea lor din bilanurile bancilor. Cred ca acesta este un factor oarecum obiectiv al fenomenului dezintermedierii financiare. Acum ne aflam la momentul resetarii activitatii noastre bancare si in speta, creditarea.

Cresterea economica din ultimii 2 ani, reducerea de durata a palierelor costurilor bancare in creditare, politica BCE de injectare a unei mase monetare de 1.000 miliarde Euro in economia europeana, continuarea absorbtiei accelerate a fondurilor europene creaza, in opinia mea, conditii solide pentru stoparea dezintermedierii bancare si inversarea trendului descendent.

7. Criza creditelor in CHF si perspective de rezolvare

Pe acest subiect s-a discutat foarte mult in ultima vreme, iar comunitatea bancara, impreuna cu Banca Nationala au avansat solutii realiste de solutionare a acestei probleme ce afecteaza un numar de cca. 75.000 persoane. Fiecare banca in cauza a adoptat masuri de revizuire a conditiilor de creditare si de cost, negociind cu clientii solutii rezonabile de impartire a poverii. Cunoastem ca pentru cazurile mai aparte, cazuri sociale, autoritatile avanseaza o solutie legala care sa vina in sprijinul acestora. Cred ca si in aceasta situatie de noua criza bancile au dovedit adaptabilitate si receptivitate in solutionarea echitabila a solicitarilor clientilor. Pentru orice bancher, se stie, clientii reprezinta cel mai de preț activ, drept pentru care ne straduim sa avem relatii pe termen lung, sa recladim increderea care a fost atat de mult clatinata in anii de criza.

Suntem constienti ca putem traversa cu bine perioada de criza, nu indepartandu-ne clientii, ci ajutandu-i ca sa ajungem impreuna la liman. Din pacate, anumite cazuri conflictuale au fost exacerbate, generalizate uneori, inducandu-se la nivelul mentalului colectiv ideea ca bancile sunt cumva inamicii clientilor. Nimic mai fals ! Ca in orice activitate putem intalni si erori sau neintelegeri de o parte sau alta, cerinte dezechilibrate intr-un raport client- banca etc. Insa doresc sa afirm cu responsabilitate ca activitatea bancara se inscrie in cadrul reglementar dat,

in sfera relatiilor contractuale dar si in cadrul unor negocieri constructive pentru a depasi unele momente de criza sau dezacord. Avem nevoie unii de altii, trebuie sa ne respectam munca si valoarea prestatiilor efectuate in conditii de calitate si in cel mai scurt timp. Cu alte cuvinte, cred ca avem nevoie, **impreuna**, sa recladim increderea nu numai intre clienti si banci, dar in orice sector de activitate.

8. Eficienta si calitate in activitatea bancara

Oricare dintre noi cautam in cadrul economiei de piata sa oferim si sa cumparam cele mai bune produse in raport de calitate/preț. Si in activitatea bancara calitatea produselor si serviciilor oferite clientelei constituie un obiectiv prioritar. Iau un exemplu : Cu mai bine de 20 ani in urma un transfer interbancar sau chiar intrabancar putea sa dureze si 10-15 zile, datorita unui sistem de plati anacronic, rudimentar. Prin automatizarea operatiunilor de incasari si plati, astazi, asa cum poate se cunoaste, aceste operatiuni se fac in cadrul aceiasi zile, sau, cel mult in ziua urmatoare (ma refer la transferurile interbancare pe teritoriul Romaniei). Nu mai spun de facilitatile serviciilor de carduri sau electronic banking. Ca sa ajungem aici s-a investit enorm si de aceea avem nevoie sa intelegem pretul just al unui asemenea serviciu sau produs.

Era digitalizarii care castiga tot mai mult teren aduce alte produse si facilitati bancare, dar care au costurile lor. Cunoastem cu totii cat trebuie sa investeasca operatorii economici in securitatea sistemelor informatice si de comunicatii.

Consider ca si in anii urmatori modelul de banca universala se va mentine, insa maniera de a lucra cu clientii se va schimba simtitor, crescand rolul call center-ului, ghiseului bancar sau e-banking. Cunoasterea mai buna a cerintelor clientilor si oferirea de produse si servicii de calitate potrivite fiecarui segment va marca diferenta intre perioada actuala si viitorul apropiat.

In incheiere, doresc sa precizez si prin prisma unei experiente bancare de aproape 40 de ani, ca la temelia profesiei bancare sta onestitatea absoluta a unui lucrator bancar. Bresele ce apar in relatia client- banca, datorate necinstei unora, aduc mari daune capitalului de incredere si de imagine pentru orice banca.

Iar pierderea increderii unor clienti este un lucru grav pe care nimeni dintre noi nu-l poate ignora.

Va multumesc pentru increderea acordata.

Petre Bunescu

Membru al Consiliului de Administrație, Director general adjunct, BRD - Groupe Société Generale